

10. Novikov A. M. Postindustrial'noe obrazovanie / Aleksandr Mihajlovich Novikov. – M., 2008. – 136 s.
11. Kovalisko N.V. Trudova mobil'nist' v umovah regional'nogo rinku praci: Dis...kand.. sociol. nauk: 22.00.07.- L'viv, 1999.-184s.
12. Kozhemyakina N. I. Social'no-pedagogichni umovi formuvannya profesijnoi mobil'nosti majbutnih menedzheriv-agrariiv : dis... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Kozhemyakina Nataliya Ivanivna. – Odesa, 2006. – 329 s.
13. Mogilevkin E.A. Kar'ernyi rost: diagnostika, tehnologi, trening. Monografiya. – SPb.: Rech', 2007. – 336 s.
14. Prima R.M. Formuvannya profesijnoi mobil'nosti majbutn'ogo vchitelya pochatkovih klasiv : teoriya i praktika : monografiya / R. M. Prima ; Volin. nac. un-t im. Lesi Ukraïnki. – D. : IMA-pres, 2009. – 368 s.
15. Pryazhnikov.N.S. Professional'noe i lichnostnoe samoopredelenie. M.: Izd-vo «Institut prakticheskoy psihologii»; Voronezh: NPO «MODE'K». 1996.- 256 s.
16. Zaslavskaya T.I. Trudovaya mobil'nost' kak predmet e'konomiko-sociologicheskogo issledovaniya // Metodologicheskie problemy sociologicheskogo issledovaniya mobil'nosti trudovyh resursov / Pod red. T.I. Zaslavskoj, R.V. Ryvkinoj. – Novosibirsk, 1974. – 57 s.
17. Sushenceva L. Problema profesijnoi mobil'nosti u konteksti mizhdisciplinarnogo pidhodu // Teoriya i metodika profesijnoi osviti. – № 1. – 2011. – S. 3-11.
18. Hakimova N. R. Professional'noe samoopredelenie lichnosti i psihologicheskie usloviya ego realizacii v situacii smeny professional'noj deyatelnosti: dis. ... kandidata psihol. nauk: 19.00.01 / Hakimova Nuriya Ravel'evna. – Kemerovo, 2005. – 179 s.

Пилецкая Л.С.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ МОБИЛЬНОСТЬ ЛИЧНОСТИ: ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ АНАЛИЗА

В статье раскрыты различные тенденции освещения проблемы профессиональной мобильности научной дефиниции с позиций системного подхода. Источников - 18.

Ключевые слова: мобильность, социальная мобильность, профессиональная мобильность, профессионально-педагогическая мобильность, системный подход.

Piletskaya L.S.

PROFESSIONAL PERSONAL MOBILITY: Psychological aspects of the analysis

In the article the different tendencies of opening of problem of professional mobility are analysed as scientific definition from positions of approach of the systems. Sources – 18.

Key words: mobility, social mobility, professional mobility, professionally-pedagogical mobility, approach of the systems.

Пилецька Любомира Сидорівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

УДК 159.923

Посохова В.В.

СТИЛІ ОН-ЛАЙН СПІЛКУВАННЯ ІНТЕРНЕТ - КОРИСТУВАЧІВ В ПОВСЯКДЕННІЙ МЕРЕЖНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті подано огляд стилів, що мають місце в щоденному спілкуванні користувачів мережі Інтернет. Проаналізовано специфіку медіапростору та пов'язані з цим особливості розгортання комунікації між користувачами, що належать до певної мережної спільноти. Визначено роль та місце мережі Інтернет в сприйнятті особистістю власного тіла та того стилю, що обирається нею зважаючи на тілесну неподобність у мережній взаємодії. Джерел – 6.

Ключові слова: стилі спілкування, інтернет - простір, користувачі, мережна спільнота, повсякденність.

Постановка проблеми. Опанування особистістю інтернет - простору, певною мірою було продиктоване бажанням виходу за межі повсякденності, прагненням втечі від реальності та тієї

рутини, що її наповнює. На початку свого існування, спілкування в мережі інтернет мало риси чогось невідомого, таємничого такого, що лякало та, разом з тим, зацікавлювало, захоплювало. Саме очікування особистості зустрічі з іншим засобом взаємодії, що відрізнялося від звичного способу комунікації існуючого поза межами медіапростору ставало тим чинником, завдяки якому до мережної спільноти долучалося все більше користувачів.

Звертаючись до комунікації опосередкованої комп'ютерними технологіями, користувачі перш за все намагалися слідувати тенденції "сучасного" способу спілкування насиченого певною специфікою та не схожого на жодну комунікативну модель, що існувала поза межами інтернет-середовища. Інтернет-спілкування стало свого роду артефактом до якої долучався далеко не кожен, але ті хто поповнював ряди adeptів отримували можливість розкрити для себе іншу реальність, діяти в геть інших умовах за новими правилами.

Часто саме специфічність медіапростору та тих послуг, якими стало можливим користуватись завдяки соціальним інтернет-сервісам позначилось на зростанні кількості тих, хто надавав перевагу одній реальності за рахунок іншої, прагнув проводити в ній спочатку вільний, а згодом і увесь свій час в яскравому, позбавленому рутини світі.

Повсякденною справою користувачів, як це не дивно, стало прагнення подолати повсякденність. Звернення до інтернет-послуг та користування соціальними сервісами мережі стало цілком природною, звичною та розповсюдженою щоденною діяльністю, що розширила існуючі уявлення користувачів щодо просторово-часових меж та власних можливостей. Слід однак зазначити, що нова медіа реальність в яку особистість занурювалась з метою втечі від буденності і переважно сприймала та використовувала в якості дозвілля, поступово стала поштовхом до самопізнання та розкриття власного потенціалу.

З появою всесвітньої глобальної мережі, стала можливою комунікація, що позбавлена будь яких обмежень. В мережі нівелюються вікові, соціальні, етнічні, гендерні, статусні кордони, що мають значення за межами медіапростору. Цілком очевидним є те, що спілкування за допомогою соціальних інтернет-сервісів виявляється значно простішим, знімає напруження, позбавляє існуючих стереотипів та дозволяє вільно почуватися будь кому конструюючи діалог зі світом на власний розсуд та за своїм бажанням.

Таким чином, ми підійшли до визначення **мети** статті, яка полягає в розкритті специфіки комунікативної діяльності в межах медіапростору та розгляді стилів спілкування, що мають місце в щоденній взаємодії користувачів мережі Інтернет.

Аналізуючи мережне спілкування як таке, а саме, враховуючи те, що люди спілкуються за допомогою повідомлень надрукованого тексту, до якого з метою емоційного насичення додаються особливі символи, так звані "смайлики", тяжіє скоріше до "стигматного" спілкування, яке має своєрідну систему символів та знаків, що відомі лише тому колу осіб, які ним користуються [1]. Обираючи для себе той чи інший стиль комунікації користувачі різною мірою наповнюють медіа дискурс сурогатними емоційними реакціями у символічному вигляді з використанням смайл-позначок, або використовуючи для цього шаблонні графічні зображення не рідко описуючи поряд в дужках власні емоції. Функцію інтонації при цьому виконують так звані «капси» (від англійської "Caps Lock"), оскільки написання певного тексту друкованими літерами сприймається, як підвищення тембру голосу.

Слід також додати, що ті хто постійно користуються певними соціальними Інтернет-сервісами спілкуються з використанням характерних слів, символів, вітань, що утворюють своєрідну культуру спілкування - мережний етикет (нетикет). Правила поведінки в мережі при цьому є доволі гнучкими оскільки Інтернет наповнює безліч співтовариств, що існують за власними мережними законами.

Часто, саме стиль спілкування продиктовує набір певних правил мережного спілкування. Деякі правила чітко прописуються та найчастіше вони позаголовно встановлюються, приймаються та дотримуються певною мережною спільнотою. Не дотримання правил, що позиціонується певним колом користувачів, їх ігнорування в процесі спілкування є найчастіше проявом захисної реакції у відповідь на побоювання бути неприйнятним мережною спільнотою, або ж навпаки намаганням в такий спосіб привернути до себе увагу. Ігнорування та не прийняття певних правил спілкування, відоме в мережі під назвами флуд, вайп, флейм, офтопик та інші. Проте саме дотримання певних норм та виконання вимог щодо взаємодії з іншими, надають користувачеві можливість відчувати значно більшу спорідненість з незнайомими людьми усвідомлювати власну причетність до групи однодумців.

Правила, що встановлюються мережними спільнотами, в свою чергу впливають на стиль спілкування користувачів. На наш погляд, видається доволі цікавим огляд стилів мережного спілкування, що наводиться безпосередньо користувачами медіапростору та їх інтегрування в існуючу загальноприйнятю класифікацію[2]. Це, певним чином, надає можливість отримати більш повні уявлення стосовно взаємопов'язаності стилів комунікації, що існують в межах та за межами мережного простору.

В процесі спілкування за допомогою соціальних сервісів Інтернет-мережі найбільш агресивним та провокуючим є *домінантний* стиль. Користувачі, яким він є притаманним іменуються на мережному сленгові «тролями» або «вампірами». Цей стиль комунікації характеризується намаганням користувачів підвищити власний статус за рахунок заниження ролі інших. Тролі принижують своїх співрозмовників в доволі жорстокий та цинічний спосіб маніпулюючи слабкими місцями того з ким вони спілкуються. Вони постійно підживлюють відчуття роздратованості, образи та незадоволення, що виникають в результаті такої комунікації в тих з ким вони спілкуються. Наступним стилем спілкування, що має місце в Інтернет – мережі є *суперечливий* або той, що сперечається. Для користувачів, що обирають цей стиль спілкування головним є бажання щось довести, інколи навіть в агресивний спосіб. Вони постійно сперечаються побоюючись втратити власний статус навіть в тих ситуаціях, коли істина є цілком очевидною.

Для користувачів, що обирають для себе *вражаючий* стиль мережного спілкування, або так званого «грішника на сповіді» є бажання привернути до себе увагу. Говорачи про себе вони вихваляються або скиглять, безперервно намагаються бути в центрі уваги оскільки найбільше її потребують. «Аутсайдерство» або *драматичний* стиль спілкування обирають ті користувачі, що намагаються приховати свої справжні наміри, перебільшують інформацію з метою підсилення певної події, перебільшуючи тим самим її значущість.

Більш формально спілкуються ті користувачі, що тяжіють до *уважного* стилю або співвідносячи з мережною типологією «слідчого». Спілкуючись в такий спосіб користувачі проявляють свою зацікавленість в інформації, що надходить від інших. Вони характеризуються тим, що задають надто багато запитань натомість про себе майже нічого не говорять. *Достотний* стиль спілкування або «пасажир» є характерним для тих користувачів, які переважно намагаються надати надійне, не викривлене повідомлення. Вони є стриманими у коментарях, не зосереджуються на певній тематиці, спілкуються для того, щоб просто провести час не «включаючись» повноцінно в розмову підтримуючи її на суто формальному рівні та обмінюючись черговими коментарями.

Дружній стиль або «казочник» обирають ті користувачі, що переважно демонструють партнерське ставлення до того з ким спілкуються. Характерною для цього стилю комунікації є тенденція заохочення інших в процес спілкування. «Казочники» виявляються душою компанії, проявляють веселі й добрі риси та свої найкращі якості. Також на увагу заслуговує *відкритий* стиль або «лідер», що прагне відкрито висловлювати власні думки, почуття, бажання. Він є стриманим у власних висловлюваннях, має повагу та авторитет в певному середовищі користувачів, не багатослівний та прагне до відкритого партнерського спілкування. Цікавим виявляється *натхненний* стиль або «поет». Користувачі, яким цей стиль є притаманним намагаються емоційно збагатити повідомлення додаючи до друкованого тексту мультимедійний контент. В свою чергу *заспокійливий* або згідно з класифікацією користувачів «психолог» проявляє в комунікації розуміння, співчуття, підтримку. Завжди готовий вислухати, допомогти [3].

Слід зазначити, що стилі, які обирають користувачі в межах медіа простору, так само можуть мати місце і поза ними. Зазвичай особистість обирає та дотримується стилю спілкування, що втім може змінюватись відповідно до ситуації та певних подій. Слід зазначити, що значущість того, що вимовляється письмово значно збільшується в межах мережного простору. В мережі має місце так звана «письмова вимова».

Специфіка медіапростору так чи інакше позначається на стилях спілкування, що наповнюють інтернет. Саме відмінність та специфічність комунікативної діяльності користувачів часто слугує тим чинником, який впливає на вибір того чи іншого стилю в межах та за межами медіапростору. Парадокс полягає в тому, що реальність, яка була створена комп'ютерними технологіями та протиставлялась повсякденності була відмінною від неї, не звичною такою, що виходила за межі традиційного уявлення поступово стала так само звичною, буденною та при цьому наділеною власною специфікою. Ця специфіка полягає в розширенні просторово-часових меж тих хто користується послугами, що надаються соціальними інтернет-сервісами, можливості здійснення анонімної комунікації, відсутності невербальної взаємодії, редукованості, добровільності контактів,

наявності певних складнощів в емоційному компоненті спілкування та стійкому прагненні до емоційного наповнення тексту, можливості припинення спілкування в будь який час, широкому колі співрозмовників.

Мережа Інтернет є так би мовити “ зоною сугінок ”, що насичує повсякденність, наповнює її різнобарв'ям подій та взаємовідносин. Стає зрозумілим, що Інтернет, в тому вигляді в якому він функціонує на даному етапі розвитку суспільства, змінює погляд на повсякденність. Повсякденність встановлює правила та межі, що утримують особистість в “тут та зараз”, але разом з тим не обмежує, а навпаки дозволяє розширювати свій світ. “Модуси «тут-та-зараз», виступаючи фокусом уваги до повсякденного життя, організують її реальність”[2]. Це означає, що особистість сприймає повсякденне життя в залежності від ступеня розвинутості просторово-часової перспективи.

Ці ж самі модуси отримують статус відносних для користувачів мережі інтернет, оскільки набувають іншого змісту. Просторово часові уявлення особистості під час перебування в мережі розширюються, тим самим створюючи відчуття виходу за межі повсякденності. Зазначимо, що нами приділялося достатньо уваги розглядові повсякденності в попередніх статтях, додамо лишень, що в самому загальному вигляді під повсякденністю ми розуміємо впорядкованість, послідовність, звичність.

Мережа інтернет, слідуючи окресленому вище, демонструє зовсім протилежне. Характерна для повсякденності здатність бачити та формувати незвичайне в звичайному набуває в Інтернет-просторі інше значення. Вся мережна діяльність фокусується на тому, що актуалізується потреба звичайної діяльності в опосередкованому комп'ютером комунікативному просторі. Крім того, повсякденність в значущій мірі залежить від пов'язаності особистості з розвитком високих технологій. Ті норми, що формувались на протязі всього існування людства сьогодні модифікуються. Розвиток техніки дозволяє не лише ефективно організувати певні пласти повсякденності, а часто просто виявляється незамінним[4].

Слід також зазначити на тому, що життя, яке існує поза межами Інтернет-простору, наповнене схемами типізації, що супроводжують спілкування між людьми. Ми сприймаємо інших, як тип разом з тим ми взаємодіємо в цілком типовій ситуації. Спілкування ж в мережі не вдається побудувати за типовими схемами, тим самим позбавляючи його рутинизованої оскоми. В друкованому тексті є присутніми відсутні голоси. Та разом з тим, як поле відсутньої присутності розширює свої межі (*scaffolding*) змінюється й розуміння буденності. Отже, інтернет - простір є повсякденністю, що в силу певної специфічності є позбавленим рис буденності.

Важлива роль повсякденності заключається в тому, що вона забезпечує зв'язок щоденних справ та фізичної тілесності індивіда. Слід в даному випадку зазначити, що буття особистості є насиченим різноманітними тілесними проявами активності. Власне наше розуміння реальності, встановлення її меж стає можливим виключно з опорою на практику розуміння власного тіла. “Особистість будує реальне життя, “вписуючи” власне тіло в існуючі норми та правила, намагаючись відповідати ідеальним канонам[5]. Це стає зовсім не важливим в межах Інтернет-простору. Найчастіше саме “позбавлення”, “звільненість” від тілесності з одного боку та разом з тим спроможність так само проявляти активність в комунікації в Інтернет-просторі наповнюють особистість іншим досвідом.

Стає цілком очевидним, що разом з появою комп'ютерних технологій змінюється сприйняття власного тіла та його можливостей. Тіло розглядається, як “рухливий, мутуючо-дрейфуючий культурно-історичний конструкт органів”. На сьогодні змінюється не лише уявлення стосовно повсякденної реальності, але й уявлення тілесності. Зламується межа, що відокремлювала світ фізіології від свідомості. Всі ці процеси стають поштовхом для появи нової тілесності та кіберфемінізму. Акцент робиться на тому, що функціонування організму переноситься в процесорний простір комунікацій. Хочеться тут в якості прикладу навести маніфест К. Митенева (відео художника, net артиста, учасника фестивалів "Avatar", "ONLine-OFFLine", "Ars Electronica", "ISEA та міжнародних конференцій) в якому викладені головні принципи його роботи з медіа та тілом: навігація людина-машина зміщується в сторону тіла; з'являється тіло, що належить не людині, яка існує в світі, а користувачеві всесвітньої глобальної мережі; відбувається еволюція від не ідентифікованого «мейкера» до репрезентативно-комунікативного аватару[6].

Висновки. Отже, наші уявлення про повсякденність, як про знайоме, звичне, впорядковане, близьке трансформуються разом із набуттям нами нового досвіду спілкування опосередкованого комп'ютерними технологіями. Щоденна комунікативна діяльність користувачів є насиченою різнобарв'ям стилів спілкування в певних мережних спільнотах та закріплюється у

практику спілкування опосередкованого технологічними пристроями. Наслідком спроби людей адаптуватись до того, що стало повсякденністю, але не набуло статусу звичайності є зміна поглядів на тілесність. Інтернет - простір увійшовши в наше життя став повсякденністю, що в силу певної специфічності все ж таки виявляється позбавленою рис буденності.

Література

1. Сакбаев А.А. Различия осознаваемых мотивов у подростков с разной степенью компьютерной ориентированности. // Материалы конференции "Человек в психологии: ориентиры исследований в новом столетии" - Караганда: Изд-во Каргу, 2001.- с. 172 – 178.
2. Виноградова Т. Ю. Специфика общения в интернете // Русская и сопоставительная филология: Лингвокультурологический аспект. - Казань, 2004. - С. 63-67.
3. Крысько В.Г. Социальная психология. Словарь-справочник. - Минск, 2001.- с. 123.
4. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. – М.: Медиум. 1995.
5. Худенко В. Повседневность в лабиринте рациональности // Социологические исследования, 1993, № 4, С. 69.
6. Жукова Е.А. Человек в реальностях HI-TECH. Конструирование человека: Сборник научных статей.- Томск: Издательство ТГПУ, 2008.-160с. С.54-91.

References

1. Sakbaev A.A. Razlichiya osoznaemykh motivov u podrostkov s raznoj stepen'yu komp'yuternoj orientirovannosti. // Materiali konferencii "Chelovek v psihologii: orientiry issledovaniy v govom stoletii" - Karaganda: Izd-vo Kargu, 2001.- s. 172 – 178.
2. Vinogradova T. Y..Specifika obshcheniya v internete. // Russkaya i sopostavitel'naya filologiya: Lingvokul'turologicheskii aspekt. - Kazan', 2004. - S. 63-67)
3. Krysk'o V.G. Social'naya psihologiya. Slovar'-spravochnik. - Minsk, 2001.- s. 123.
4. Berger P., Lukman T. Social'noe konstruirovaniye real'nosti. Traktat po sociologii znaniya. – M.: Medium. 1995.
5. Hudenko V. Povsednevnost' v labirinte racional'nosti // Sociologicheskije issledovaniya, 1993, № 4, S. 69.
6. ZHukova E.A. CHElovek v real'nostyakh HI-TECH. Konstruirovaniye cheloveka: Sbornik nauchnykh statej.- Tomsk: Izdatel'stvo TGPU, 2008.-160s. - C.54-91.

Посохова В.В.

Стили он-лайн общения Интернет-пользователей в ежедневной сетевой деятельности

В статье представлен обзор стилей, которые имеют место в ежедневном общении пользователей сети интернет. Проанализирована специфика медианпространства и связанных с этим особенностей разворачивания коммуникации между пользователями, принадлежащими к определенному сетевому сообществу. Определена роль сети интернет в восприятии личностью собственного тела и того стиля который она выбирает учитывая телесную непредставленность в ходе сетевого взаимодействия. Источников – 6.

Ключевые слова: стили общения, интернет - пространство, пользователи, сетевое сообщество, повседневность.

Posokhova V.V.

Styles of online communication of Internet users in the daily network activities

An overview of styles that are occurring on a daily Internet users are provided. Specific of media space and related peculiarities of communication between the users belonging to a particular online community are analyzed. The role and place of the Internet in the perception of a person's own body and the style that is chosen it because of bodily absence in the interaction network are defined. Sources – 6.

Key words: styles of communication, online space, users, network community, everyday.

Посохова Віра Валеріївна - кандидат психологічних наук, науковий співробітник лабораторії психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, м. Київ